

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
 проф. Богословије

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА
 НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
 Кнежев Споменик бр. 9.

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

БРОЈ 10 ПР. ДИИ.

Уредник: *Јанко М. Веселиновић*

БРОЈ 10 ПР. ДИИ.

СУМОРАН ДАН

Дан суморан, магла скрила
 Брда висока,
 И тишина обавила
 Поља широка.
 Једнолико звонце бруји,
 Мукло, нејасно,
 И поточић тихо струји
 Сетно, жалосно...
 Мислим: Боже, што ми даде
 Жеље ватрене,
 И толике лепе наде,
 Снове шарене!...
 Мрак се хвата; звонце бруји
 Мукло, нејасно,
 И поточић тихо струји
 Сетно, жалосно...
 Нашто мучан живот туди,
 Где је уздисај? —
 Ах, што благи Бог досуди —
 Трпи, не јадај!

1899 г.

Сокољанин.

ШВАБИЦА

цртица

— СВЕТ. ЋОРОВИЋ —

(НАСТАВАК)

III.

Сјутра дан, на моје велико изненађење, (да богме и на радост), Швабица је дошла у нашу магазу, да нешто пазарује. Васо је, додуше пошао да је послужи но ја сам тако хитно скочио и уплео се међу њих, да у мало што се нијесам издао. Хитно, као видра, окретао сам се и по-

служивао, а кад је требало да плаћа и када спустивши новце у моју руку, њезини се прети такоше мојих претију, у мало што нисам цикнуо од радости. Био сам вас поцрвенио и збунио се, што је она свакако морала примјетити, јер се некако враголасто осмјехну и — оде.

Боже мој како ли диван бијаше тај осмјех! Ја сам у животу видио много жена како се смију, али баш за то многе ми у смијеху бијаху одвратне, док је осмјех њезину лицу придавао неки особити чар.

— Све ми се чини, да сам заљубљен, — промрмљах у себи; но одмах се и престраших од тих сопствених ријечи... — Зар ја да се у швабицу заљубим?... Нипошто!... Ја бих само да у познанству с њоме прекратим вријеме...

Но узалуд сам све то говорио, кад ме је само срце угонило у лаж. Од малопрашњег узбуђења оно је једнако тукло, а мисли, поред свега тога што сам хтио да их одвратим на другу страну, летиле су само њој...

— Згодна ова швабица, — рекох Васи, колико само да отпочнем разговор.

Он ме зачуђено погледа и слегну раменима.

— Ја не видим никакве лепоте на њој...

— А очи?

— К'о и у других.

— А лице?

— Обично.

Ја ушутих... Чудио сам се, да Васо може бити толико слијеп код очију, те да не види разлике између ње и других жена... Или то он говори само ради тога што је ожењен, па му се чини да нема нико љепши од његове Љубице? Доиста није ништа друго него то, јер иначе не би могао бити тако неправедан према њој...

Тога дана нијесам хтио ни ријечи више да проговорим о њој, јер ми не би било пријатно, кад би је он с нова почео кудити, па бих, можебити, што год дуцнуо, те се и нехотице одао.

IV.

Други дан у магази нити је било оца, нити Васе. Један је отишао у винограде, други у чар

шију и тако сам у магази остао сам ја... Вријеме ми је било необично дуго, и, шта сам знао, него узех у руке Матавуљева „Фра Брну“, кога, и ако сам прије два три пута прочитао, не могах се никада довољно начитати. . Не знам управо да ли сам прочитао и једну страну, кад у магазу ступи — Швабица.

Чим сам је сназио, хитно гурнух књигу у страну и стадох, готов да послужим. Мора да сам и опет био неспретан, јер се она опет осмјехну; ја се такођер потрудох, да се осмјехнем, а уз то ми дође жеља, да је макар како било ословим.

— Но шта да јој рекнем? — помислих у себи, сагибајући се, да измјерим неке ствари... — Свакако морам рећи што год паметно, јер у противном случају сматраће ме за глупана...

И ослових је.

Додајући јој измјерене ствари и опет се до такох њезиних прстију, па као у неком заносу кликнух:

— Баш си лијепа!

Она се и опет осмјехну и, не рекавши ни ријечи, пружи ми новце. А ја, тресући се као у грозници, шчепав је за руку и цмокнух што сам могао слађе...

— О — о! — прекори ме она, трже руку и изађе из магази. Но мени је било доста! Био сам срећан и блажен, као да сам добио господарство над читавим свијетом. О, како ли јој је мехка ручица; па како ли слатко пуче пољубац! Чак и онај пријекор њезин чинио ми се диван, као да и није био пријекор, него похвала. И збиља, какав ми је укор у једном јединцатом узвику „о“; та да се она у истини наљутила могла би ме и ошамарити, а овако... Мени се чинило, да јој је морало бити и угодно, јер, узевши у најмању руку, ипак врједим два пута колико њезин јектичави муж...

Кад је Васо дошао, опазио је на мени, да сам збуњен, па ме, више кроз зубе, припита:

— Је ли ико долазио?

— Није нико, — одговорих и порумених до ушију од те лажи.

V.

До неколико дана иза тога, Швабица поче све чешће долазити у магазу. То је учињило, да сам и ја почео све то више пазити на своју спољашњост... Умивао сам се по два три пута дневно, хаљине сам носио, у колико сам могао укусније, а четао сам их по неколико пута; бркове сам гладио скоро сваки час, а косу мазао помадом. Ја сам био тврдо увјерен, да је и она према мени почела бити пажљивија: разговарала је са мном често, а још чешће се осмјехивала. Једанпут ме, као из шале, зврцнула по образу а то ми је било тако пријатно, као да ме наградила најслађим пољупцем.

Па и Васо постао је према њој учтивим и, можебити због тога, што је била добра муштерија, разговарао би кад и кад с њоме подуже. Но на моје велико чудо, што је год с њоме бивао познатији, све више и више грдио је, кад бисмо остали сами

Једанпут, кад је Љубица за вечером споменула, како се упознала са „новом комшиницом“, он набра обрве и набуенито одсијече:

— То ми није драго...

— А што? — запита Љубица зачуђено.

— Зато, што је Швабица, а сви знамо, какве су Швабице...

— Мени се чини, да она није к'o и друге.

— Каква једна, такве све.

И сви ушутисмо. Ја сам хтио да рекнем коју у обрану Швабици, али и опет сам се бојао, да ме не би ухватили у клопку.

Други пут, кад сам, по ноћи, опет изишао у башчу и бленуо у Швабичине пенџере, Васо ми дође иза леђа и чисто дрекну.

— Шта ти овђе радиш?

— Ништа... одговорих ја преплашен и чисто осјетих, како ми кољена клецнуше од страха

— Чини ми се, да ти је Швабица мозак заврнула, је ли?

— Н... није, — промуцах полугласно, гледајући му право у очи.

— Добро, добро... Ама да се не скиташ више по ноћи овуда... Ти си још дијете... Зар ми је за тебе ашиковање?...

(ОВРНИТЕ СЕ)

?

У ноћи немој, кад морфеја крило
Уморен чврсто успављује свет,
А лахор душе и кроз цвеће мило
Низ равна поља разиграва лет, —
Сан на ме неће. И у срцу туга
У ноћни бледи изводи ме мрак,
Па самац блудим без икаква друга
И гледам нежни месечев зрак.
О, чудног миља, што ми душу плени,
Што срцу моме оживљује над!
Од сете моје чак не видим сени
И душу чара са цветова кад.
Ал' очи сузе. Једна звезда сјајна
Јаче по друге растерује ноћ,
Ах, за ме није то никаква тајна,

Ја појмим добро њеног зрака моћ.
Та звезда мила што трепери тако
И на ме силно разбацује зрак...
Ах, то је она!... познајем је лако, —
Са душе моје распирује мрак.

2. фебруара 1899. г. Београд.

Душ. Николић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

LIX

Скоро пола сахата чекало се на повратак вагона. Николај Ивановић у нестрпљењу гризе усне, слеже раменима и уопште беше врло немиран. Уперо је поглед горе да би видео жену, а све шапће:

— Ах, луда жено! Ах, будало преиспољна! Витлаш сама, без мужа... Е, ово је да Бог сачува! Како ли јој је тамо самој?

— Та, ако би се што и десило, свеједно је: била сама, или у друштву — ту све пропада што је у вагону, одговара Перехватов.

— Молићемо... какве су то речи? Знате ли ви да она ни пасоша нема? викну Никола Ивановић. — У нас је општи пасош и налази се код мене.

— А шта ће јој пасош?

— А су чим би ја доказао да је она моја жена... на случај, ако погине? Ах, та то је највећа дрскост... отићи сама!.. Видите ли ви, јесу ли се већ испели горе, или још нису?

— Чини ми се да још нису! Вагон се креће.

— Ух, ни бинокла, ни трубе!.. Ми већ имамо бинокл, али госпођа га носи само у позориште, а овде, где треба, немамо га... остаде у гостионици. Бите. Пермете.. рече Николај Енглезу што носи шотландско одело, што је такође чекао вагон, и гледао горе на велики морски бинокл. Николај Ивановић у мало што му не оте бинокл из руку.

— Кескесе? — пита изненађено Енглез, а избечио очи.

— Ма фам, ма фам... Луда ма фам — брзо одговори Николај Ивановић гледајући већ на вагон. Мало постоја и он повика: — Е, хвала Богу, срећно је стигла. Вагон је стојао на станици.

Од задовољства он се прекрсти и врати бинокл Енглезу.

Не мање је узнемиравао Николу Ивановића Коњурин, који је све зебао за сеи говорио:

— Не би рђаво било написати жени писмо

и казати: тако и тако... збогом, рођена, мене узвлаче! А овде има карта и писаљка...

— Која хасна од тога? пита Перехватов.

— Тхе, бар ће се наћи крај трупа писмо, па ће га послати.

— Престани с труповима! дрекну на њ Николај Ивановић — Што нас плашиш? Видиш да су људи срећно узишли?

Међутим, вагон се спуштао доле с путницима, да оздо понесе горе нове пасажере. Из вагона изиђе слабуњав човек, капа му стоји на потиљку, сав блед, на устима држи мараму, а једва се држи на ногама. Сигурно му се смучило при спуштању, онако као што се смучи од морске болести. Присутни се склонилише. Коњурин га погледа с болом и рече:

— Господе Боже мој! За свој рођени новац и колико мучења!

Кондуктер свира у рог и позива да се седа у вагон. Перехватов, Коњурин и Иванов улетеше први. С њима уђе и Енглез у шотландском оделу. Више и не бејаше путника. Кондуктер затруби и други пут у рог, затим — трећи пут и вагон се стаде подизати. Руси се прекрстише. Енглез метну у уста неки колачић, што га извади из малешне кутице, затим погледа на свој округли барометар, на сахат, па записа нешто у своју књижицу и стаде мотрити на све стране кроз бинокл. Уздизали су се уз страшну литицу. Неапољ и море губише се поступно у магли и облацима. Николај Ивановић седи, а згрчио се.

— Осећате ли што? — пита га тихо Перехватов.

— Осећам, али ни сам не знам шта.

Коњурин је ни жив ни мртав.

— Како би било да метнем те менице у чизму, под голен? И новце такође.. говорио је он, не обраћајући се никоме лично с тим питањима.

Одговора не би. Енглез извади малу боцу, поднесе је устима, сркну, опет завири у барометар, и опет записа нешто у своју записницу.

— Збогом, жено!.. Због, супруго љубазна.. Помени раба Божија на случај чега.. брбљао је Коњурин. — Ах, голубице, голубице! Ти сад седиш у свом гнезданцу и чај пијеш, а где сам ја, лудак! Испод небеса лутам. И не би чудо било да од дугова на оваку висину идем, већ — од добра живота бежим и од својих властитих капитала. Тфу!

У тај мах Николај Ивановић викну и одмаче се од Енглеза.

— Погибосмо! заурла Коњурин хватајући се за ограду вагона.

— Господе! Шта је то?

Кад тамо, а Енглез извадио из џепа неку кутију, и из ове пустио на скамију велику жабу, која скочи право на Николаја Ивановића и застаде, жмигајући пред њим.

— Мусју! Не иде то тако. Зар се сме правити шала са жабама?... Животиње се у вагон не пуштају!. . повика на Енглеза Николај Ивановић, кад дође себи.

— Избаци је напоље! Напоље из вагона! до даје Коњурин, опоравивши се од страха. — Каква је то музика? Човек са жабама путује!

— Немојте, господо.. То мора да је какав природњак... па иде у научном циљу. Он прави опите као научар.. говорио је Перехватов своје друштву.

— Природњак! Пљујем ја на њега и његову науку!

И Николај Ивановић збаци жабу са клупе штапом Жаба излете из вагона на жељезнички пут. Енглез плану, окупи говорити нешто енглески, око му љутито сева и рукама маше пред Николејем Ивановићем.

— Е, е, е! Кад ти се хоће да вичеш, ми ћемо и тебе избацити онако као и жабу! Боље ће бити да ћутиш. Нас смо тројица, а ти си сам.

Започе се кавга. Енглез грди енглески, Коњурић и Николај Ивановић просуше на њ цео речник руских погрдних речи.

— Чим стигнемо горе, одмах треба да саставимо протокол и да кажемо: такав и такав риђи, енглески будак, путује са стварима из света инсеката и нарушава друштвени поредак! виче Коњурић.

Господо! Престаните једном... Зар не видите да смо дошли мети, задржавао је Перехватов своје другове.

— Шта да престанемо! Нек он моли Бога што је Глаша напред отишла, а да је она ту ја бих њему већ прописао ижицу: бокове би му оломио; јер моја Глаша не може да види змију нити жабу, иначе би је снапли нерви, истерика.. говораше Николај Ивановић.

Вагон се заустави на станици.

— Е, хвала Богу, пренеше светитељи! рече Коњурић и прекрсти се. — Ја како ли ћемо се после спуштати?

Николај Ивановић звера на све стране, не би ли видео Глафиру Семјоновну, али ове не беше.

— Ма фам? У ма фам? питао је он уплашено жељезничкога стражара — Глаша! О, Глафира! Где си? Та, шта је ово?!... Ваљда није отишла кратеру сама? Ах, глупа жено! Ах, одвратни створе! То су њу Енглези одвели! А-а ах! Причекајте ме мало, ви зубати ђаволи енглески!

Окружише га чичерони у униформи с нумером на грудима, а било их је и неуниформисаних. Сви му нудише своје услуге. Сваки је имао алпијски штап у рукама. Вођи неуниформисани имали су по 2—3 мотке у рукама, на рамену прљаве огртаче, а око паса свежањ јакних конопаца.

— Идите врагу! Марш! Жена ми је пропала! викао је на њих Николај Ивановић.

— Није пропала, него је сигурно отишла е

одређеним чичероном, одговори Перехватов. — С овим билетом имамо права на чичерона од компаније Кука. Ето, то пише на билетима!. А то су чичерони у униформи, с плеханим нумерама на грудима.

Један такав чичерон мамио је већ Перехватова и Николаја Ивановића, брбљајући нешто погрешним француским језиком

— Одступи, паклени човече! Жена ми треба! Ма фам.. Жена ми је негде пропала! Нађи је... одмах добијаш два франка на чај... говорио је Николај Ивановић. — Шерше ма фам, и добићеш више него де франк пур буар!.

— Чујте, Иванове, ваша је жена јамачно отишла на кратер с чичероном и Енглезима. Хајдемо и ми одмах тамо, па, или ћемо је стићи, или ћемо је тамо код кратера наћи.

— Ах, ах! добиће та од мене добру фуру! Ој, ој, те још какву фуру!

Сви пођоше за униформисаним чичероном. Три неуниформисана вођа иђаху позади и нудише им алпијске штапове.

— Марш! дрекну Коњурић на њих, али они не одступеше.

(Наставиће се)

К О З Н А ?

GUY DE MAUPASSANT

(СВРШЕТАК)

О! Сумњах још дуго, не веровах својим ушима Али ухвативши се за прозор, остадох као скамењен, уверен да се коме дешава нешто неприродно и неразумљиво. Више се нисам бојао, али сам био, како да објасним то... био сам збуњен од чуђења и изненађења.

Очекивах дуго, ужасно узнемирен али присебан, и не могох се ни на шта решити. Очекивах стојећи, слушах шум који је све јачи и силнији бивао, изгледаше као да неко гунђа од нестрпљења и љутине, као да се неко буни.

Постиђен изненада овим страховањем, шчепам свежањ кључева, изберем који ми је требао и стрпам га у браву, окренем двапут и страховито грунем вратима.

Удар одјекну као пуцањ, а као одговор на њега, зачу се од горе до доле по целој кући страховити метеж. То би тако изненадно, тако страшно, тако громко, да ја устукнух за неколико корачаји и ма да сам знао да је непотребно, извукох револвер.

Затим очекивах још, још.

Сад чух неко необично гажење, кораке по мојим степеницама, по паркету, по ћилиму, неко тапкање, али не од ногу, од ципела, него од др

вета и гвожђа, које звоњаше као цимбале. Наједанпут опазих на прагу наслоњачу за рад, која излазаше љуљајући се и оде преко баште. Друге пођоше за њом из салона, за њима ниска канабета која су се на њиховим кратким ногама вукла, као крокодили; па онда све моје столице са козијим кораком и мале клупице које подскакиваху као зечеви.

Ох, ужаса! Склоних се у један жбун, где остадох згурен посматрајући дефиловање мојих ствари; оне одлажаху све, једна иза друге, брзо или лагано, спрам њихове висине или тежине. Мој гласовир прође галопом као какав ражљућен коњ, и из њега се зачуше звуци. Штофови пужаху, излажући се брљама као (*des pieuvres de la mer*). Затим се појави мој писаћи сто, једна реткост у последњем веку; он је носио сва моја писма, целу историју мога срца, историју због које сам толико патио! И фотографије!

Изненада се охрабрих, бацих се на њега и шчепам га као крадљивца, као што се хвата жена која бежи, али он је ишао тако чврсто и поуздано, да у пркос мом усиљавању и љутини, не могох му чак ни успорити ход. Како сам се очајно борио против тако ужасне снаге, срушим се на земљу у тој борби. Тада ме он окрене и одвуче на песак, а затим све оне ствари, које су за њим ишле, почеше редом прелазити преко мене, газећи и гњечећи ме по ногама; а када ја склоних ноге, остале почеше прелазити преко мог тела, као одељење коњице преко напуштеног војника.

Луд од страха, једва се извучем из велике алеје и сакријем се опет у грање и даље гледах како ишчезавају и најситнији предмети, најмањи, најскромнији, чак и они за које нисам знао ни да их имам.

За тим у даљини зачух страшну лупу од затварања врата, то је било страховито трескање по целој кући чак до оних врата која сам ја, лудак, отворио да би оне лакше изашле.

Побегох с тог страшног места право у варош, и тек на улици дођох к себи. Зазвоним на вратима једне познате гостионице. Рукама сам скидао прашину с мог одела и причао да сам изгубио мој свежањ кључева, где је био и кључ од врата где спавају моје слуге у засебној кући иза оградe, која чува моје воће и поврће од лупежа.

Затрпах се до главе у постељу коју ми дадоше, али не могох заспати и тако чеках да сване, слушајући бурно куцање мога срца. Наредих да извести моје људе и већ у 7 часова изјутра закуца мој собар на вратима.

Изгледао је узрујан.

— Ноћас се догодила велика несрећа, господине, поче он.

— Каква?

— Украден је сав намештај господинов, све, све, до најмање стварчице.

Ова новост ме развесели. Зашто? Ко зна? Ја сам умео потпуно да владам собом кад је се тре-

бало претварати; да не кажем ником шта сам видео, да сакријем, да закопам у мојој свести као какву страшну тајну. Зато одговорих:

— Онда то су они исти који су и моје кључеве украли. Треба јавити полицији. Причекајте мало, ја ћу ићи с вама.

Истрага је трајала пет месеци. Ништа се није пронашло, ни најмања ситница, ни најмањи траг крадљиваца. Тако је! Да сам ја казао што сам знао... да сам казао... онда би мене затворили, а не крадљивце, затворили би ме што сам видео тако нешто.

Да! Ја сам умео ћутати. Али кућу више нисам наместио. Било би непотребно, јер би увек почињало оно старо. Нисам више хтео ући у њу; нисам је више ни видео.

Одем у Париз и обратим се лекарима због нервозности која ме је много узнемиравала од оне жалосне ноћи.

Наредише ми да путујем, и ја их послушах.

II

Почео сам са Италијом. Сунце ми је годило. Шест месеци лутао сам из Ђенове у Венецију, из Венеције у Флоренцију, из Флоренције у Рим, из Рима у Напуљ. За тим прокретарих Сицилију, земљу која очарава и природом и споменицима, остатцима Грка и Нормана. Затим пређем у Африку; мирно сам прелазео ову велику мирну и тужну пустињу, где живе камиле, газеле и скитнице Арапи; где је ваздух лак и провидан.

Вратим се у Француску преко Марсеља и у пркос провинцијској веселости, ожалости (ме тамније небо. Враћајући се на континент, осетих неко непознато осећање болесника који мисли да је излечен и кога тешка туга обавести да зло није угушено.

Затим одем у Париз. После месец дана поче ми бивати досадно. То је било у јесен, а ја сам хтео пре зиме да прођем и Нормандију, која ми бише сасвим непозната.

Почех са Руеном; осам дана лутао сам разгаљен, очаран, усхићен, по овој вароши из средњег века, по овом музеју необичних готских споменика.

Једног вечера око 4 сах. упутим се неком необичном улицом кроз коју протиче вода, црна као мастило „Eau de Robec“, моју пажњу, која је била управљена на чудне, старинске куће, прекину на једанпут читав низ дућана у којима се продају све врсте кућевног намештаја, новог и старог.

О! они беху изабрали добро место, ти лукави трговци старудија, у овом фантастичном сокачићу, изнад ове црне воде, испод шиљастих кровова покривених циглом и шкриљцем, са својим старинским изгледом.

У дну мрачних дућана могли су се видети нагомилани извајани сандуци, фајанс из Руана, Невера, Мустьера; насликане статуе, и од расто-

вине изрезане распећа, Богородице, свеци, црквени орнаменти, одежде, стихари, чак и освећени судови и један стари шатор. Те грдне кућерине су пуне шупљина; од подрума до тавана то је све пуно тих старудија сваке врсте, чија нам егзистенција изгледа свршена, али које ће надживети њихове господаре у свему, у веку, времену, начину, да у новим поколењима буду купљене као реткости.

Моја нежност за сићушним стварчицама била са у овом склоништу старудија. Ишао сам из дућана у дућан прелазећи у два корака труле мостове од неколико дасака пребачених преко тока гадне „Eau de Robes“.

Али, шта то би? Боже! Какав ужас! Мој најлепши орман стоји ту, на углу једног свода, опкољеног разним предметима тако да изгледа као улазак у катакомбе каквог гробља од ствари. Приближавах се дрхћући целим телом, дрхћући тако силно, да га се не смедох ни такнути. Пружих руку, оклевах. То је за цело био он, јединствени орман Луја XIII, познао би га и онај који га је само једанпут видео. Подигавши изненада очи угледах мало даље у мрачној дубини ове галерије моје три наслоњаче, покривене шареним простиркама, за тим још даље моја два стола Хенриха II тако ретка да су многи долазили из Париза да их виде.

Помислите! Ах! Помислите на стање моје душе!..

Приближавах се као узет, као у ропцу, али ипак иђах даље, јер ја сам храбар, упадах све дубље у те старудије као онај коњаник у старо време што је упадао у враџбине. И тако нађох све што је некад било моје, полелеје, књиге, столове, оружје, све, осим мог писаћег стола кога нигде не опазих.

Ишао сам силазећи с мрачних галерија и пењао се на највише спратове. Био сам сам. Звао сам, али ми нико не одговори. Никога није било у тој грдној, искривуданој кућерини која је изгледала као лавиринт.

Ноћ се спусти, морадох да седнем у помрчини на моју столицу, јер ни пошто нисам хтео да идем одатле. С времена на време викао бих: Хеј! Хеј! Овамо!

Био сам тамо извесно више од једног часа, кад зачух неке кораке незнам с које стране. У први мах хтедох да побегнем, али повративши се виках опет и спазих светлост у суседној соби.

— Ко је тамо? упита неко.

Ја одговорих:

— Купац.

— Не иде се тако доцне по дућанима.

Ја одвратих:

— Чекам овде више од једног часа.

— Могли сте доћи сутра.

— Сутра већ нећу бити у Руену.

Даље не смедох ићи, а он не дође. Гледах непрестано на светлост како трепери по једној

простирци која представља два анђела која лете изнад мртвих телеса на бојном пољу. И то је било моје. Викнух опет:

— Дакле, оћете ли доћи?

Он одговори:

— Чекам вас.

Ја се дигнем и пођем к њему.

У сред једне велике одаје, стајао је сасвим мали човек, дебео, у опште чудноват као какав феномен и то одвратни феномен.

Имао је ретку неравну браду жућкасте боје, а на глави ни мало косе! Како је подигао свећу да би ме боље видео, то ми се његова ћела учини као месец у овој великој и мрачној соби, претрпаној старудијама. Лице му је било смежурано и надувено, тако да му се очи нису виделе.

Погађао сам три столице, које су некад моје биле, платио за њих велику суму и дао број моје собе у гостионици, да ми се донесу пре 9 часова.

Затим изађем. Он ме са највећом учтивошћу испрати до врата.

Одмах одем комесару полиције и испричам му крађу мојих ствари и откриће које сам учинио.

Он одмах потражи телеграфом нужна обавештења од суда који је већ имао посла с том крађом, молећи ме да причекам одговор. Час доцније стиже задовољавајући одговор.

— Ја ћу одмах задржати и испитати тог човека, рече ми он јер би он могао што год да псеумња и да сакрије ваше ствари. Идите ви на ручак и дођите кроз 2 часа, он ће бити овде, па ћу га поново испитати пред вама. Хоћете?

— Врло радо, господине. Захваљујем вам од свег срца.

Одем на ручак у моју гостионицу, и јео сам боље но што сам се надао. Био сам задовољан што им је већ у рукама.

Два часа доцније одем опет код комесара који ме очекиваше.

— Господине, рече ми он чим ме угледа, нисмо нашли тог човека.

Ах! Осетих да сам малаксао.

— Али сте бар његову кућу нашли? упитах.

— Тачно. Кућу ћемо опколити и чувати је све до његова повратка, јер њега је нестало.

— Нестало?

— Нестало. Он проводи вечери обично код своје сусетке, такође трговкиње са старудијама, иначе вечите врачарице, удовице Будоа. Вечерас није био код ње и она ништа незна о њему. Прочекајте до сутра.

Изађох. Ах! Како ми се улице учинише мртве и тужне!

Спавао сам рђаво, привиђале ми се разне ствари.

Како се не хтедох показати одвише узнемирен и ужурбан, то причеках до 10 часова и онда одох у полицију.

Трговац се није појавио, дућан је стајао затворен.

Комесар ми рече:

— Ја сам учинио све нужне кораке. Суд је у најживљем раду, сви заједно ћемо ићи у тај дућан отворићемо га, и ви ћете ми означити све што је ваше.

Одвеземо се у колима. Људи су чекали са браваром, и кад ми стигосмо они приступише послу.

Улазећи, не опазих ни мој орман, ни наслоњаче, ни столове, ништа, ништа што је било у мојој кући, баш ништа а прошле вечери нисам крочио да не наиђем на коју од мојих ствари.

Изненађени комесар погледа ме неверљиво.

— За Бога, господине, рекох му, нестанак ствари је у вези са нестанком трговца.

Он се насмеја.

— Истина је! Нисте требали да купујете и плаћате ваше ствари; то га је пробудило.

Ја рекох:

— То ми је само неразумљиво, што сва она места која су јуче била пуна мојих ствари сад су замењена другима.

— О! одговори комесар, имао је сву ноћ, а сигурно и помоћника. Та је кућа без сумње везана с осталима. Не бојте се ништа, господине, ја ћу се врло пажљиво заузети за ту ствар. Лупеж нам не може умаћи кад му ми чувамо јазбину

— Ах! моје срце, сирото моје срце, како је куцало!

Остадох 15 дана у Руену. Човек не дође. Боже! Боже! Ко би га могао наћи!

Шеснаестог дана у јутру добијем од баштована, чувара моје празне куће, писмо ове садржине:

Господине,

„Част ми је извести господина, да се прошле ноћи догодило нешто што нико не разуме, чак ни полиција. Све ваше ствари су враћене, све без изузетка, све до најситнијих стварчица. Кућа је сад онаква иста као што је била пре краће. Ужасно! То је било ноћу између петка и суботе; путови су страшно искварени као што је било и пре нестанка.

„Очекујем господина, чији сам ја најпонижнији слуга
„*Филип Роден.*“

Ах! Никако, никад се више нећу вратити у њу.

Однесем писмо комесару полиције.

— То је заиста чудно. Надам се да ћемо га скорим ухватити

— Али га они не ухватише. Не. Никад га нису ни нашли и ја се сад бојим од њега као да је он звер који је привезан иза мојих леђа

Не нађоше га! То чудовиште са месечевом ћелом! Они га никад неће ни наћи, он се никад неће вратити; а баш би могао, јер га нико осим мене, не би познао и потказао, а ја то никад нећу учинити.

Не! Никад!

А и кад би се вратио, ко би могао доказати да су моје ствари код њега биле? Само бих ја то могао учинити; али ја осећам да би то моје сведочење било подозриво.

Ах! не! оваква ситуација не могла се више подносити, а ја не бих могао ћутати о оном што сам видео. Нисам могао продужити стари живот бојећи се да не почну слични догађаји.

Потражим лекара који управља овим заводом и све му испричам.

Пошто ме је дуго испитивао, рече ми:

— Пристајете ли, господине, да останете неко време овде?

— Врло радо, господине.

— Ви сте богати?

— Јесам, господине.

— Хоћете ли засебан павиљон?

— Хоћу.

— Хоћете ли да примате посете ваших пријатеља?

— Не, господине, не, никога. Онај из Руана би могао чак и овамо продрети, да ми се освети

И сад сам сам, сам, са свим сам, има већ три месеца. Ја сам скоро са свим миран . . . Само се једно бојим . . . Кад би старинар полудео . . и кад би га довели овамо . . . Ни сами затвори нису сигурни . . .

Прев. Јелена Ђанковићева

МОДЕРНА ЖЕНА

— КРИТИЧКА СТУДИЈА —

Frailty thy name is woman!

„Слабости, име ти је жена.“

Шекспир, Хамлет, 1, 2.

(НАСТАВАК)

Визбаденски лекарски конгрес изрекао је доста јасно и довољним је примерима доказао неразвишеност и штету од женског студирања. Париска адвокатска комора још ни до данас није одобрила практикурање гђици Др. Шовен, ма да је с одличним успехом свршила правне науке. И у Италији, Аустрији и др. државама не могу жене бити правозаступнице.

Разлози, који воде стручњаке, да изрекну свој суд против женског модерног рада на пољу медицине и права, врло су јаки и кадри су да

за дуже време уздрже жене од бацања на науку, која није за њих. Готово исти разлози, који на западу руководе, руководили су и наше стручњаке да одсудно заузму гледиште противно женском студирању. Данас се још не може видети сва корист од тог корака, али ће се у скоро опазити.

Жене се бацају на политичко поље из разних узрока, један је од тих узрока и овај: Мушкарци често, и то још у најважнијим стварима, узимају жене за своје помоћнице. Није се десио готово ни један важнији политички преврат, а да се у њему не помене која жена као саучасник. То је извесно и побудило жене да резонују: „кад другима можемо бити тако драгоцене помоћ, што да не бисмо могле с истим таквим успехом и у своју корист радити?“ Али оне заборављају, да су у свима тим случајевима биле само оружје и ништа више, а људи да су спремили планове и целу ствар расправљали и водили. Тај *circulus vitiosus* води жене све даље, те упадају у кобне погрешке, које опет само њима шкоде.

Истина не тражи ничију помоћ, јер је сама себи довољна да прокрчи пут пред собом, али она учења, која под образном или кроз споредна врата желе да продру у друштво, та се учења радо обраћају жени за помоћ.

Језуитизам, социјализам, комунизам и нихилизам траже и налазе велику потпору код жена, те помоћу њих гледају да што брже и боље утичу и на мушке, своје противнике, јер је куд и камо лакше задобити жене но мушке за сваки план. А кад је жена за неки план до дна душе одушевљена и решена, да и свога мужа или драгана са собом повуче, онда постаје његово опирање узалудним. Конопци његове воље и самосталности попуштају, а њене очи својим пламеном све јаче привлаче, њене руке вежније грле, а уста све ватренијим и многобројнијим пољупцима затварају мужевљева уста. Човек постаје све слабији у отпору, жена све јача у нападу — и тако пада временом и најјачи град. Жена ликује.

Маркс, Ласал, Херцен и разни анархистички списи све већма одгањају са стола модерне студенткиње научна дела оне струке, којој се посветила. Жив су нам пример руске и швајцарске студенткиње; њихова судбина у већини случајева са своје трагичности у стању је да потресе и најтврђе срце. Криво схваћају дух времена те у утакмици с мушкима прелазе јуришем и на оно поље, камо и мушки с највећом обазривошћу из искреног убеђења или нагнани околностима лагано управљају свој ход.

Жена не корача, она лети, а то јој спрема пропаст. Нема тако смеле човекове мисли, коју жена бар за неколико степени смелије не замисли. Таква јој је природа; осећање и машта су код жене много развијенији но код мушкога с тога

код ње разлози ретко побеђују осећања. Судбина Марксове кћери Елеоноре, која ове године самоубиством учини крај свом бурном животу, јака је опомена за све жене. Која има уши нека чује!

Најгора је та околност, што већина жена не узима ствари онако озбиљно како их приповеда. Место да се из прикрајка задовољно смеју мушкима, што се ови често поводе за лажним пророчима и глупо страдају, оне се пожуре не би ли мушке у немогућностима још престигле, само да би свет рекао, како су потпуно добро појмиле дух времена и да су заиста модерне. У томе се састоји сва њихова озбиљност, а отуда и она ватра при сваком њиховом раду. Борити се за користу идеју заиста је величанствена ствар, али на жалост, већина бораца нема ни појма о тој идеји, за коју се он или она, бер како веле, бори. Ах, па како често лежи сва идеја у погледу ватрена ока или стиску нежне руке!

Иза сваке жене као политичке личности стоји човек; свакој је жени прво човек, мушки, улио у главу оне мисли, којима се она носи, а она да се покаже достојна његове пажње или љубави гледа да се покаже већим папом од папе. Позната француска изрека не би ни мало била неистинитија, кад би се у погледу на жене овако преокренула: *Cherchez l'homme!* Само жене заборављају, да онг часа кад помисле, да су на врхунцу своје моћи над мушким, престају над њим имати и најмању моћ.

Жене ће само дотле имати успеха, докле мушки остану овако флегматични према женском покрету, и докле на њега погледају с осмехом као на какву шалу, лудорију. Опазе ли мушки озбиљност тог покрета, увидели они куда то све води, онда ће отпочети реакција, јер ће људи прихватити бочену им рукавицу — и тада настаје крај женској слави! Оне ће бити све више потискиване, све више гуране у страну, те ће у брзо морати погнути главе и трпети подсмех горак — али заслужан.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

РЕПЕРТОАР НАРОДНОГА ПОЗОРИШТА

Четвртак, 18. марта: *Птичар*, оперета у три чина, од М. Веста и Л. Хелда. Музика од Карла Целера. (*Први пут*).

Петак, 19. марта: *Птичар*.

Субота, 20. марта: *Птичар*.

Недеља, 21. марта: Дневна представа: *Векфилдски свештеник*, драма у пет чинова, по Голдсмиту, написали Е. Нис и Тисеран, превео с француског М. М. Стојановић. — Вечерња представа: *Хамлет*, трагедија у пет чинова, од В. Шекспира, превели с немачког М. П. Шапчанин и М. Живковић.

Садржај: „Суморан дан“ (весма). — „Швабица“ (наставак). — „2“ (весма). — „Где уморанице зру“ (наставак). — „Ко та?“ (серијал). — „Модерна жена“ (наставак). — „Репертоар Н. Позоришта“.

Власник: Ст. М. Веселиновић. — Парна Радикална Штампарија — Уред.: Ј. М. Веселиновић